

Supplerende mælk i mælkesut til nyfødte pattegrise

Af Vivi Aarestrup Moustsen, chefforsker, Seges Innovation

I et forsøg lykkedes det at få pattegrise til at die på en mælkesut en-to timer, efter at pattegrisene var født, hvilket er ret unikt. I tidligere forsøg med supplerende mælk i mælkekopper har nogle pattegrise ganske vist haft hovedet i mælkekoppen, når de var en dag gamle, men mange har først drukket ved fem-seks dage eller senere.

Ud over at pattegrisene diede, tog de på i vægt og opnåede den forventede kropstemperatur (rektaltemperatur) inden for de første timer efter fødsel. Dermed kan mæl-

Mælk: Forsøg har vist, at pattegrise kan optage supplerende ernæring allerede en-to timer efter fødsel, når mælken tildeles via mælkesutter. Dermed kan mælkesutter være et alternativ til ammesøer og understøtte soen i at passe flere grise.

kesutter blive et alternativ til den udbredte brug af ammesøer.

Udfordringer ved ammesøer

Pattegrise har behov for ernæring ved fødsel, men da

mange først bruger normale mælkekopper, når de er fem-seks dage, flyttes og samles overtallige pattegrise i dag ved ammesøer.

Etablering af og opsyn med

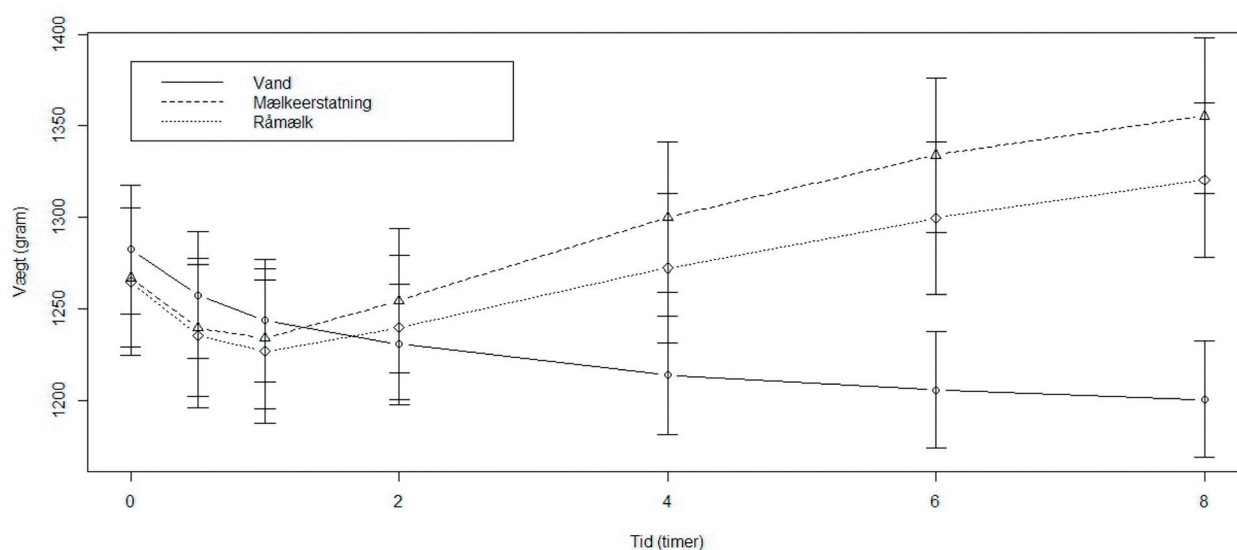
ammesøer er tidskrævende. Ligesom flytning øger det risiko for smittespredning og reducerer pattegrisenes tilvækst, men indtil videre har der været få alternativer til brugen af ammesøer.

I nogle lande anvendes såkaldte 'rescue-decks', hvor overtallige pattegrise samles og holdes adskilt fra soen og tilbydes mælk i mælkekopper.

Opstaldningsformen har haft begrænset anvendelse i Danmark, og har i flere forsøg vist sig at føre til velfærdsmæssige udfordringer for pattegrisene. Der er derfor behov for et alternativ til ammesøer, som samtidig tilgodeser patte-

Pattegrise dier på mælkesut.

Figur 1. Udvikling i vægt over tid (timer fra første håndtering efter fødsel), fordelt på behandling (vand i trug; mælkeerstatning i mælkesut; råmælk i mælkesut), præsenteret som gennemsnit $\pm$ SEM.

grisenes adfærd og instinkter.

Soens mælkenedlægning og pattegrisenes adgang til yver og mælk

Selv om soen har 14-16 patter, får den typisk flere pattegrise, end den har patter til, og de første par døgn ligger pattegrisene helst ved soens yver og optager dermed plads og patter. Det kan gøre det svært for overtallige pattegrise at få adgang til en patte ved soen. Ydermere har soen, når råmælksperioden er overstået, et helt specifikt mælkenedlægningssystem, hvor mælken kun er tilgængelig i 8-10 sekunder ad gangen – og i alle patter samtidig.

Det betyder, at overtallige pattegrise ikke kan få mælk ved soen, og at der kan opstå pattekampe, som kan påvirke flere grise i kullet.

Adfærd og motivation

En so er meget forskellig fra en ko, men vi kan lære af mælkeproducenterne. Når malkekøen får en kalv, går kalv og ko sammen i 24 timer, hvorefter kalven tages fra koen. En kalv kan få mælk de første gange med sonde eller sutteflaske, og

derefter for eksempel med en sut i en skål eller fra en sutte-spand, indtil kalven har lært at drikke af skål med mælkespejl. Det vil sige, at kalvens instinkt for at sutte udnyttes i forløbet med at lære den at optage mælk fra anden kilde end koens yver.

Tilsvarende giver det mening at udnytte pattegrisens instinkter, når den skal lære at optage mælk fra andet end soens yver.

Udviklingen af mælkesutter til pattegrise

Når der normalt går dage, inden pattegrise bruger supplerende ernæring, skyldes det sandsynligvis, at de har adgang til soen. Det kan også skyldes, at mælkekopperne ikke motiverer pattegrisene, da mælkekopperne hverken er bløde, varme, lugter eller på anden måde ligner et soyver.

Mælkesutterne, som Seges Innovation anvendte i forsøget, blev udviklet i samarbejde med Mogens Hinge ved Aarhus Universitet, så mælkesutterne havde form, størrelse og blødhed som et so-yver.

Desuden blev pattespidsen udviklet, så pattegrisene fik

mælk, så snart de havde mælkesutten i munden – ligesom de gør ved en so i råmælksperioden.

Ved at bruge viden om soens yver og patter lykkedes det således at udvikle mælkesutter, som ny-fødte pattegrise ville og kunne bruge.

Rom blev ikke bygget på én dag

Der er naturligvis et stykke vej fra et forsøg med mælkesutter til en løsning, som kan anvendes i alle farestalde. Udfordringer med ammesøer og de lovende første resultater med mælkesutterne til pattegrise gør, at der arbejdes videre. I efteråret 2023 gennemføres et forsøg i større skala med kuld, hvor søer passer 18 grise. I kontrol-gruppen er alle 18 pattegrise ved soen og tildeles supplerende mælk i mælkekop. I forsøgsgruppen adskilles kullet, så der i de første tre-fire døgn er 12 pattegrise ved soen og 6 pattegrise, som får ad libitum adgang til mælk i mælkesutterne i en kuvøse, som er placeret i farestien. Der skiftes med faste intervaller, så alle grise har perioder, hvor de er ved soen.

Mælkeindhold og plads i stien

Der er behov for yderligere indsats med sammensætning af supplerende mælk, så det i høj grad opfylder pattegrisenes behov.

Fremtidens farestier er større, da søerne er løse. Dermed vil det også være muligt at indrette dem, så der bliver plads til at tildele supplerende ernæring til pattegrisene og til, at kullet kan opdeles i de første dage.

Perspektiv

Lyder det 'bøvlet' at opdele kuld og tildele mælk via mælkesutter? Måske – men der er ikke tvivl om, at store kuld er grundlag for økonomi i dansk griseproduktion, og at ammesøer er forbundet med stor arbejdsindsats og risiko for nedsat trivsel for pattegrise. Derfor giver det god mening at bruge viden om pattegrisens instinkter til at sikre tidligt optag af supplerende ernæring og dermed sikre, at flere pattegrise kan blive ved soen, samtidig med at pattegriseoverlevelsen forbedres.